

Phong Tục Việt Cổ i Xin

Tác Giả: Nguy&#n D&

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Luân lý Việt Nam coi việc thờ phụng tổ tiên là một bổn phận thiêng liêng của con cháu. Thờ phụng phụng i đäc tiäp nối liên tục qua các đời. Vì vậy mọi người đàn ông phải sắm lập gia đình để mau có con trai nối dõi, lo việc đèn nhang.

Säm là một đäu tố mỹ tuäi?

Luôn từ ngày xưa không quên đänh tuäi đäc phép lễ y và lễ y chäng. Chúng ta đäc biết vài träng häp trai gái lễ y nhau khá säm:

- Gái thäp tam, nam thäp lục (gái 13, trai 16),

- Em lễ y anh tố thuä mäi ba

Đän năm mäi tám em đà năm con...

- Cái bäng công chäng đi chäi

Đä đän chäi đänh räi mät chäng...

Năm 1888, nhà näc bäo hä Pháp än đänh con gái 14 tuäi, con trai 16 tuäi mäi đäc làm đäm cäi. Tuy không thay đäi là bao số väi 13 và 16 tuäi, nhäng ít ra luật pháp cũng chính thức cäm täc täo hôn (lễ y và säm), không cho phép con trai đäi 16 tuäi lễ y vä. Tuy bä cäm, nhäng ä nông thôn miền Bắc, hä tục này còn räi rät đän tän nhäng năm 1940. Một vài cäu bé con nhà giàu, mäi lên tám, lên mäi đã đäc cha mä cäi cho mät cô vä län gäp hai, ba län tuäi mình. Thät ra mäc đích của cha mä cäu bé là kiếm mät ngäi giúp việc không công, chä chäng phäi là lo cho con, hay cho ông bà tä tiên.

Cha mä đät đầu, con ngäi đäy. Con gái không có quyän quyät đänh. Duyên phận phó mäc cho may räi, chän läa của cha mä.

Phong Tục Việt Cổ i Xin

Tác Giả: Nguyễn D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Thân em nh h t m a rào

H t r i xu ng gi ng, h t vào v n hoa

Thân em nh h t m a sa

H t vào đài các, h t ra ru ng cày

Ý mu n c a chàng trai cũng ph i đ c cha m ch p nh n thì m i chuy n m i trôi ch y êm đ p.

Ngày x a, l nghi c i xin c a ta b t ch c Tàu. R t r m rà, ph c t p.

Theo sách Văn công gia l thì c i xin có 6 l chính:

1- N p thái : nhà trai đ n nhà gái ng ý

2- V n danh : nhà trai h i tên tu i cô gái đ tính ngày gi , xem có b xung kh c không ?

3- N p cát : ch n đ c ngày t t, xác nh n v i nhà gái

4- N p t : đ a đ thách c i do nhà gái n đ nh

5- Th nh k : đ nh ngày làm l c i, n p n trang, v i vóc cho nhà gái

Phong T c V C i Xin

Tác Giả: Nguy n D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

6- Nghinh hôn (thân nghinh): l r c d u

Năm 1477 nhà Lê quy đ nh r ng :

Phàm ng i l y v , tr c h t ph i m n ng i m i đi l i bàn đ nh, r i sau m i đ nh l c u thân. L c u thân xong r i m i đ nh l d n c i. D n c i xong r i m i đ nh ngày đón dâu. Ngày hôm sau chào cha m ch ng, ngày th ba đ n l nhà th . Nghi th c ti t m c, ph i theo đúng nh đ i u đã ban xu ng mà làm. Không đ c nh tr c, nhà trai đ n l c i r i đ đ n 3, 4 năm m i cho đón dâu.

B t đ u, nhà trai b n tin thăm dò. Các nhà quy n quý th ng tìm n i môn đ ng h đ i (gia đình t ng x ng). Sau khi đã đ c nhà gái đ ng ý, nhà trai m i nh ông mai ho c bà m i mang tr u cau và trà t i xin đ m.

Đ p nh r i, không m i không xong

Vai trò trung gian c a ông mai bà m i r t quan tr ng.

L d m t ng đ ng v i ba l đ u c a ngày x a.

Tr u cau luôn luôn có m t trong các l c i h i c a ng i Vi t Nam.

Truy n thuy t k r ng :

Ngày x a có hai anh em nhà kia, h n nhau m t tu i và gi ng nhau nh đúc(có ng i k là hai anh em sinh đôi). Cha m m t s m. Đ c 17, 18 tu i, hai anh em đ n xin tr h c t i nhà m t đ o sĩ. H c hành chăm ch , tính tình đ ng đ n, c hai đ c th y yêu quý. Th y có ng i con gái tu i trắng tròn, xinh đ p đ u hi n. Cô gái đem lòng yêu m n hai anh em.

Phong Tục Vợ Chồng Xin

Tác Giả: Nguyán Dá

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Ít lâu sau cô xin phép cha lấy chồng anh làm chồng. Từ ngày lập gia đình, chồng anh quán quát bên cô vợ trẻ, là vợ em. Chồng em cảm thấy lo. Một hôm hai anh em cùng lên ruộng làm việc để ngắm, thì trời mưa. Chồng em vào nhà tắm. Chồng dâu trong buồng chạy ra, trời mưa là chồng mình, vợ ôm chồng lấy. Chồng em lúng túng kêu lên. Hai người cùng ruộng ngừng xáu há. Đác chồng kín cẩn thận và em ôm nhau, chồng anh đem lòng nghi ngờ. Từ đó tình anh em lại càng lạnh nhạt.

Một buổi chiều kia, anh chồng đi vắng, chồng em cảm thấy cô đơn, buồn tái, quyết định nhá nhà ra đi. Chàng đi, đi mãi đến một khu ruộng, có con suối chảy ngang. Màn đêm xuống dần... Mỏi mệt, đói khát, buồn chán, chàng tìm chỗ đi nghỉ. Xác chàng biến thành một tảng đá.

Vợ chồng chồng anh về nhà không thấy em. Qua ngày hôm sau vợ chồng anh đi tìm. Đến khu ruộng, cẩn thận con suối, người ta lấy vào tảng đá nghi ngờ. Thấy em... Chàng tìm đi, chồng giáa đêm khuya, hóa thành một cây mọc trong ruộng.

Đán một người vợ trông chờ mãi không thấy chồng về, cũng đi theo con đường mòn đến cẩn thận suối. Đêm đó nàng chết, hóa thành một cây leo, quấn chặt thân cây cao.

Một hôm vua Hùng Vợ chồng đi qua chốn này. Nghe dân làng kể chuyện, vua sai người lấy lá cây leo, hái quả cây cao. Nghián lá vợ chồng thì thấy một mùi thơm như nhang toát ra. Nhai thì thấy vợ cay, tê tê đầu óc. Người ta nói rằng, nếu lên ruộng đá thì thấy một màu đỏ thám hián lên.

Dân làng đặt tên cây cao là cau, cây leo là tráu, ruộng đá là vôi.

Người ta có tục ăn tráu để đó.

Tráu cau ruộng ruộng cho tình nghĩa tháy chung, thám thì tát. Miáng tráu là để câu chuyện, trong cuộc sống hàng ngày, mỗi khi gặp nhau người ta cũng tháng mái nhau miáng tráu. Ngày nay miáng tráu có thêm tí vị, ít tục lệ, càng làm tăng thêm hạnh phúc.

Phong Tục Việt Cổ i Xin

Tác Giả: Nguyễn D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Sau lễ d m đ n lễ n p t , hay thách c i.

Nhà gái đ a ra m t danh sách nh ng đ v t và ti n b c b t nhà trai ph i n p. Thông th ng thì cũng ph i:

M t con l n béo, m t vò r u tắm

Giúp em đôi chi u em n m

Đôi chăn em đ p, đôi tr m em đeo

Giúp em quan tám ti n cheo

Quan năm ti n c i, l i đèo bu ng cau

Chàng trai nói giúp cho l ch s ch th t ra là b b t bu c. Có khi nhà gái thách cao, đòi bò, đòi trâu, vòng vàng, xà tích b c...

Năm 1663 vua Lê Huy n Tông ban đ u giáo hóa :

V ch ng là g c luân th ng, l y v , g ch ng ph i theo l nghĩa, không đ c suy bì giàu nghèo, đòi nhi u ti n c a. L y nhau ph i phân bi t h hàng, nòi gi ng, không đ c tham giàu sang mà ph i h p lo n luân th ng, không đ c c u h p không có sính l đ đ n n i g n nh gi ng c m thú...

Năm 1804 vua Gia Long đ nh l :

Phong Tục Vạ Cưới Xin

Tác Giả: Nguyán Dá

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Trai lßy vß, gßi lßy chßng thßi sßnh lß phßi chßâm chß c. Trong 6 lß phßi tßy sß c nhßa trai gißu nghßo, khßng đß c bßt ßp vißt vßn khß cßm rußng...

Bßn cßnh thßch cßi, nhßa trai cßn phßi nßp cheo cho làng cß gßi. Cß nßp cheo mßi đß c làng cßng nhßn chuyßn cßi xin.

Xßa kia nß c ta khßng cß sß sách hß tßch. Khi nhßn tißn nßp cheo, làng vißt gißy chßng nhßn. Gißy nßy cß giß trß nhß gißy giß thß ngßy nay. Đßm cßi nßo khßng nßp cheo thßi cßp vß chßng đß sß bß làng coi nhß sßng lßn lßt:

Cß cßi mßa chßng cß cheo

Đß u rßng cß gißt mßi heo cßng hoßi

Nßp cheo bßng đß vßt hay tißn bß c. Cß làng bßt nßp chiß c mß đßng, ßt chßn bßt đß dßng cho hßi hß đßnh đßm. Cß nßi đßi ßt gßch đß lßt lßi qußng đßng hß hßng, hay mßt ßt vßt lißu đß sßa cßi cßu, gißng nß c...

Lußt xßa quy đßnh:

Quan vißn vß binh lßnh ß xßa thßn nhßa gßi khßng đß c vißn cßng ngßi ta lßy chßng làng khßch mßa đßi tißn cheo qußa lßm (1663).

Vß tißn cheo thßi nhßa gißu phßi nßp 1 quan 5 tißn, nhßa bß c trung nßp 6 tißn, nhßa nghßo nßp 3 tißn (1804).

Tuy lußt quy đßnh nhß vßy nhßng trong thß c tß vßn cß sß phßn bißt ngßi cßi cßng làng hay khßch làng. Vß tißn cheo thßng bßt nßp qußa mß c lußt đßnh.

Phong Tục V Cưới Xin

Tác Giả: Nguyễn D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Nhà trai s m s a đ đ thách c i thì l m l h i, mang t i n p nhà gái.

Sau l h i, nhà trai ph i năng lui t i thăm h i, sêu t t nhà gái. Mùa nào th c y: nhãn, v i, h ng, c m...trong khi ch đ i l c i.

L c i, còn g i là r c dâu, đón dâu, tên ch là nghinh hôn, là l quan tr ng nh t.

L c i ph i ch n ngày t t, đón dâu ph i l a gi t t. Ngày x a có t c đón dâu vào bu i t i. Nhà trai mang tr u cau, r u, xôi, gà, l n...đ n nhà gái. Đ n đ u là m t c già, không có tang, v ch ng song toàn, l m con nhi u cháu. C già m c áo th ng xanh, c m bó h ng hay ôm l tr m. Theo sau là nh ng ng i đ i l v t, ti p đ n chú r , h hàng. Ngày x a chú r đ i nón. Đ n đ u th k 20, chú r tân th i b chi c nón, thay b ng cái ô tây, mi ng phì phèo thu c lá. Ngoài B c, ch có cha chú r đi đón dâu. Trong Nam, cha m chú r cùng đi.

Trên đ ng đ n nhà gái, nhà trai th ng b nh ng ng i nghèo và tr con t ch c bày h ng án, chng giây ngăn c n. M c đích c a đám này là đòi ăn u ng, ti n b c, h a ho n m i đ mua vui. Mu n cho m i chuy n đ c êm đ p, kh i b qu y phá, ch i r a t c t n, làm ch m tr bu i l , nhà trai th ng ph i chi u ý chúng.

Khi nhà trai t i đ u ngõ, nhà gái đ t pháo đón m ng. Ng i ch hôn ho c cha chú r đ ng ra tuyên b xin đón dâu. Đ i di n m chú r b ng tr u cau đ t tr c m t nhà gái đ xin con dâu.

Nhà gái m i đ i di n nhà trai cùng cô dâu chú r làm l cáo gia tiên . Đây cũng là m t đ p đ tr con bên nhà gái đóng c a nhà th nhng nh o v i ti n nhà trai.

Sau đó, nhà trai xin r c dâu. Ngoài B c, cha m cô dâu không đ a ti n con gái v nhà ch ng. Trong Nam, nhà gái cũng kén m t c già c m bó h ng đi tr c, theo sau là cô dâu và cha m h hàng, b n bè đ a ti n.

Đám r c dâu v n do c già c a nhà trai c m bó h ng đ n đ u, đ ng sau là hai h . Đoàn

ng i v t i đ u ng ò thì nhà trai đ t pháo chào m ng.

Trong lúc đi đ ng, cô dâu ăn m c đ p s b thiên h qu quang, ph i cài vài cái kim vào choàng áo đ tr n áp nh ng câu nói đ c m m đ c mi ng.

Gi a b c c a vào nhà chú r đ t m t h a lò than h ng đ cô dâu b c qua. Than h ng s đ t h t nh ng vía x u đi theo qu y phá cô trên đ ng v nhà ch ng.

Tr c khi cô dâu b c vào nhà, m chú r xách bình vôi lánh m t m t lúc lâu r i m i v chào m ng hai h .

Có ng ì cho r ng bình vôi t ng tr ng cho c a c i trong nhà. L i có ng i cho r ng bình vôi là m t t c bái v t c truy n xa x a c a dân ta. Bình vôi là bà chúa trong nhà, ch a ai đ nh danh là bà chúa gì, nh ng bình vôi t ng tr ng cho uy quy n chúa nhà, nhà nào cũng có bình vôi. Khi làm v bình vôi thì đem m nh bình còn l i c t ch uy nghiêm ho c đ a lên đình chùa, không v t ch ô u .

T i sao bình vôi l i là uy quy n, c a c i?

Ch vôi (nôm) đ c vi t b ng ch khô (hán vi t). Khô chính nghĩa là tro, là màu xám. Ch khô có nhi u t đ ng âm. Trong đó có ch khô (b qu) nghĩa là đ ng đ u và ch khô (b ng c) nghĩa là quý báu.

Do đó cái bình vôi c a ta đ c dùng đ t ng tr ng cho ng i đ ng đ u và c a c i. Bà m ch ng gi bình vôi đ b o v uy quy n c a mình và c a c i c a gia đình. Chi c bình vôi ch là m t suy đi n ch nghĩa c a gi i bình dân ch không mang n i dung th n thánh. Ý ki n cho r ng bình vôi là bà chúa ch a ai đ nh danh là bà chúa gì và bình vôi là t c bái v t có l đã v t quá xa kh năng suy đi n hán nôm c a gi i bình dân !

Có n i ch đám r c dâu v t i đ u ng ò, m t ng i l y chày giã vào c i đá, đôi khi giã m nh

Phong Tục Vết Cọp i Xin

Tác Giả: Nguyễn D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

đến vết cọp i. Tục y thì ng quá, không hiểu ý làm sao (Phan Kế Bính).

Giã cọp i là một tục c, có từ thời đời Hùng Vương.

Giã cọp i cũng là một tục ngày hội. Tục đôi nam nữ cầm chày dài đập ng giã cọp i tròn. Đó là nghề nghiệp cọp i rừng, là một nghề nông nghiệp, đập ng thì i là nghề c, và cũng là vết t đập ng trở ng cho sản sinh sôi nảy nở. Trở thành một tiết m trong ngày hội, giã cọp i (và hát) v a là hình thức biểu diễn và th ng th c văn nghệ v a là trò chơi và hình thức giao duyên nam nữ, v a mang ý nghĩa cầu mong sinh sản th nh v ng.

Chày cọp i, theo quan niệm dân gian, là hình gi ng c a nam và nữ. Giã cọp i, m t sản n i, còn có ý nghĩa trở ng trở ng cho hành đập ng tính giao.

Cô dâu, chú rể cùng l t nhà th h nhà trai, r i trở v nhà chú rể l gia tiên, chào mừng cha mẹ, h hàng bên ch ng.

Con gái là con ng i ta

Con dâu mới th t m cha mua v

T phút này, cô dâu trở thành một ng i c a gia đình bên ch ng.

Có n i còn làm l t h ng, cảm n Nguyễn t Lão đã xe duyên cho đôi trở.

Tích Nguyễn t Lão kể r ng :

Phong Tục Việt Cổ xưa

Tên: Nguyễn Đình

Chức vụ: Nhân viên, ngày 1/1/2009 07:49

Đêm trăng, Việt đi chợ mua gạo ông già ngồi đọc sách, tay cầm nôm dây tơ màu đỏ. Việt chào hỏi, ông già trẻ xinh là Nguyễn Văn Chuyên viên xe buýt cho nhân gian. Dây tơ đỏ đỏ buột chân nhúng vào chậu nước có tên trong sách. Việt tò mò muốn biết ai sẽ là vợ tơ đỏ lại của mình. Nguyễn Văn Chuyên tra sách, trẻ là đứa bé gái, con người ăn mày ngoài chợ. Việt tìm kiếm. Hôm sau ra chợ tìm gạo đứa bé. Đứa bé bỏ Việt chém mắt nhất trứng đậu, người đi. Về sau Việt kết duyên cùng con gái mắt và quan to. Mắt hôm thấy vết sẹo trên đầu và, hỏi ra mắt bị mất rồi người như nàng bỏ mắt người chém gạo chợ, đứa con quan của sống, đem vợ nuôi.

Tối hôm cưới, gạo là tơ đỏ phòng, làm lễ hợp cẩn. Hai vợ chồng cùng uống chung mắt chén rượu.

Cưới được ba ngày, đứa trẻ ngày thơ thơ thì hai vợ chồng mang xôi chè, rượu rau và nhà bếp và gia tiên, gạo là lễ gạo mắt hay tơ đỏ.

Lưu ý xa nghiêm cấm cấm hành lễ cưới trong lúc gia đình có tang tơ mắt năm trở lên (tang ông bà, chú bác, cha mẹ). Nhà trai họ nhà gái gạo lúc gia đình có cha mẹ, ông bà hay chú bác đau ốm nặng, tang thương cho cấm hành gạo lễ cưới. Nếu có người chết, phải làm đám cưới trước khi phát tang.

Cưới và vẽ nhũ vẽ gạo là cưới chôn tang.

Xưa hỏi Việt Nam đã thay đổi sâu xa. Phận đông trai gái ngày nay lấy nhau trước tuổi 20 đến 30. Họ có nhiều dịp gặp gỡ, tìm hiểu nhau trước khi quyết định làm đám cưới. Cha mẹ được hỏi ý kiến nhưng không còn nắm vai trò quyết định nữa. Nhờ đó mà họ tộc môn đăng hộ đối không còn nữa. Nghi lễ được tổ chức đơn giản đơn giản. Lễ hỏi, lễ cưới chỉ có rượu cau, trà bánh và rượu. Lễ gia tiên còn được giữ, các lễ khác thường bỏ qua.

Nhiều nơi rượu dâu bằng xe hỏi.

Ở nước ngoài, các cô dâu Việt Nam thường mặc áo dài thêu thêu và phụng, đầu đội khăn vành, màu đỏ màu vàng, trong khi ở trong nước các cô lại chuộng chiếc áo cưới kiểu như tít tết của Âu Mỹ.

Phong Tục Việt Cổ i Xin

Tác Giả: Nguyễn D

Chúa Nhật, 11 Tháng 1 Năm 2009 07:49

Chi u t i hai h cùng t ch c m i b n bè ăn u ng. Cô dâu thay ba b n b qu n áo, gi ng nh m t cu c trình đi n th i trang.

Nguyễn D

Sách báo tham khảo:

- Phan Kế Bính, Việt Nam Phong Tục, Tập ng Hợp Đ ng Tháp, 1990.

- Toàn Ánh, Phong Tục Việt Nam, Khai Trí, 1968.

- Nhà t Thanh Vũ Văn Khi u, Đ t L Quê Thói, Saigon, 1968.

- Nhi u tác gi , Th i đ i Hùng V ng, Khoa H c Xã H i, 1976.

- http://www.vnn.vn/vnn3/phongtuc/gio_tet/bai_vat.htm

- Đào Duy Anh, Hán Việt t đi n, Tr ng Thi, 1957.